

KRTU d'hivern

KRTU és Clavé. Vegem-ho. En un segle de lluites socials —el XIX— aquelles colles de treballadors definitivament salvats de les llòbregues tavernes prenen la millor brusa —catalana se n'ha dit sempre— per enfilar, mocador al coll, una *polka corejada* per les industrioses viles del Principat:

“Dali, dali, dah, dali!
La campana a plegar toca;
Lo deber cumplirem ja
Lo descans cerquem joyosos
En la pau de nostres llars”.

I un obrer endiumenjat d'aquelles corals multitudinàries repicava *La maquinista* en un estrany aparell —una enclusa i una campana, muntades sobre una planxa— que els representants del KRTU han considerat tot un preludi de carnaval dadaïsta i de la música de laboratori a l'estil d'aquella meteoròloga aficionada d'Atlantic City —res a veure amb Louis Malle— que als anys 50 va enregistrar les variacions musicals dels globus sonda que captava des d'una estació meteorològica. L'enclusa dels Cors de Clavé i la música astral de Barbara Held es troben conxorxades, des del 14 de novembre, en un mateix itinerari expositiu, al centre cultural de Santa Mònica. Què caram, es demana l'incrèdul, vol dir tot això? Vol dir, per exemple, que la comissió per l'estímul de la cultura científica, una de les moltes agrupacions d'assessors que forneix idees al KRTU, pretenia demostrar —i investigar— les múltiples relacions entre ciència i gent.

Els recorreguts d'aquest petit, però substancial, aparador de coses —els comissaris estimen les carregades vitrines vuitcentistes—, indiquen quin camí volen esbossar: *La polèmica darwinista*, amb el poderós reclam de l'emblema de l'*Anís del mono* que Enric Satué ja havia descrit en aquesta revista, *el cant al progrés*, que recupera la fructífera col·lisió de mecanisme deshumanitzat i d'idealisme líric que van ser els Cors de Clavé en un segle de bullangues —preludi del nacionalisme i del socialisme—, descrit, per a qui vulgui saber-ho, en un llibre esplèndid que es panseix en el son dels justos; *Dues Catalunyaes: jocfloralistes i xarons*, d'Àngel Carmona. Després “Ciència a prop” ens condueix cap a l'*excursionisme científic* que tanta societat civil arrossega encara, tanta com l'astronomia, aquesta *mirada a la cúpula del cel* que el KRTU va descobrir en les tel·lúriques reunions de la Societat As-

Capficar els filòsofs en el trencaclosques de la fi de segle. Reviure el dadaïisme als Cors de Clavé. Són unes jornades de reflexió sobre “El problema de la realitat” i una exposició, “Ciència a prop. De l'Anís del Mono a les autopistes de la informació”. És el menú que KRTU —el laboratori d'experimentació del Departament de Cultura— presenta per a un hivern desconcertant.

tronòmica d'Espanya i Amèrica. Però, en aquesta ruta dedicada als savis rigorosos i als estafolarios, no hi falten *els invents moderns*: entre la ràdio de galena i el telèfon Bell, un dibuix de Picabia o el Manifest Groc, puntes i repics d'un encontre constant entre la gent i els objectes, que continua amb les *recreacions científiques* —qui no recorda la copa plena d'aigua invertida i tapada amb un full de paper?— o els *joguets de física i química*, veritable paradís perdut de l'infant que somniava en Franz de Copenhagen, del qual recullen la infal·lible màquina de tallar puntes de cigars que tant de bé hauria fet a en Sagarra, mentre recreava l'aventura fílmica en els requadres del Cine-Nic. I, per acabar, el periodista Vladimir de Semir, el científic Jaume Josa i el traficant cultural Vicenç Altaió —els tres comissaris— enlluernen “unes mínimes unitats d'espurna poètica i de creativitat en la comunió de les arts i les ciències” amb fotografies tintades de Joan Fontcuberta i Pere Formiguera, amb la forma autàrquica de Gabriel o amb l'ordre còsmic de Joan Duran.

Un cop més, l'estratègia KRTU reclama d'essorrar fronteres disciplinàries i encarar allò que s'ha anomenat Cultura Humanista des de tots els caires possibles: insòlits, fantàstics, catàrtics o juganers. Sense més límits que la voluntat d'arribar a una minoria majoritària de consumidors que, usualment, han omplert exposicions —“In vitro” n'és el millor exemple— i s'han mogut a la recerca d'uns saraus excepcionals que els cuiners krtunians preparen poc sovint: trobades de caps pensants en algun racó perifèric de Catalunya per a revisar, en sessions de tres dies i discussions de tres nits, conceptes encarcarats i veritats massa gastades. Així ho van fer al Centre de Lectura de Reus els dies 3, 4 i 5 d'octubre de 1991, en l'encontre “Escriptura i combinatòria” que, amb el pretext d'una mirada a la literatura del futur virtual i al passat submergit, va satisfer un objectiu més precís: servir amb safata pública una generació —més, una gernació dispersa i clandestina— d'escriptors reduïts fins llavors a l'*underground* cultural.

La filosofia al tocador. Si la combinatòria de Reus va recuperar per als 90 una literatura condemnada a ser permanentment crepuscular, el KRTU pretén aconseguir a Girona —dies 1, 2 i 3 de desembre al Museu d'Art— que la filosofia deixi de ser aquell espai reclos als confins de l'hermenèutica, auto-suficient i aïllat. Per tant, res de millor que

un filòsof deslligat de la metafísica universitària, com el catedràtic d'institut Xavier Antich, guanyador del premi Joan Fuster d'Assaig 1992, en una primera aproximació a l'obra d'Emmanuel Levinas, per a assumir una missió que, val a dir-ho, desfeia els nervis del KRTU i els seus assessors: de quina manera es pot plantejar un debat filosòfic sense encallar-se en el sexe dels àngels? Entenent, diria Xavier Antich, que moltes de les raons de la filosofia d'avui no s'allunyen –gens ni mica– de les pulsions de l'home contemporani. Es tracta de situar preguntes clàssiques de joc filosòfic –què són les coses?, què és la realitat?– en un terreny de discussió prou clar i delimitat: s'enuncia com “El problema de la realitat” però s'especifica en tres eixos; el simulacre, la frontera i la intimitat. Tres paraules sota la pell de les quals bateguen qüestions certament *radicals*. El *simulacre* són els *media* i els *media* són avui, en l'aplicació que n'ha fet Jean Baudrillard, un substitut de la realitat i de la significació que ens acosta –i aquesta és matèria de discussió filosòfica– als dominis de la hiperrealitat i la simulació virtual. La *frontera* és la mateixa desorientació de l'èsser que des de l'aparició del nihilisme –destructor de les certituds d'Occident– ha situat l'home occidental a l'extrem d'un no-res on els tòpics sobre la desintegració de les ideologies prenen un nou sentit, destructiu o creatiu, però ja mai més còmode. I la *intimitat* és també la descoberta del *llenguatge* com a experiència de construir-se un món *al marge*, simbòlic i independent, en què el llast de la realitat desapareix fins a permetre la reconducció del temps i la memòria.

Temes que han estat i són encara centre d'atenció fonamental de tota investigació filosòfica, però que atenyen, cada cop més, professionals i creadors d'unes altres branques. Per tot plegat, el KRTU ha cercat dues peces majors de l'escuderia filosòfica europea: Emmanuele Severino, el pensador contemporani més important d'Itàlia, gairebé desconegut a Catalunya, i Emilio Lladó, filòsof *exiliat* a Berlín i recuperat aquests darrers quatre anys a través dels seus llibres i d'invitacions ocasionals d'aquest estil. El farcit filosòfic es complementa amb tres dels autors que han definit el pensament filosòfic a Catalunya aquests darrers vint anys: Eugenio Trias, finalment místic, Xavier Rubert de Ventós, fart darrerament de parlar sol, i Josep Ramoneda, retirat als balnearis de *La Vanguardia*. Tres capitans d'un vaixell –aquell de l'Institut d'Humanitats i la Barcelona culta– cada cop més espectral, que podran discutir amb professors d'institut el marasme del pensament en el panorama cultural català. I ho podran fer, també, amb una selecció de còmplices elitista –KRTU també vol ser elit–; entre ells, comunicòlegs (Romà Gubern...),

Estàtua premonitòria de l'estètica estalinista redescoberta pel KRTU en la figura de Josep Anselm Clavé. Aquesta fotografia històrica es pot contemplar a l'exposició "Ciència a prop".

periodistes (Vicenç Villatoro...), psicòlegs (Adolf Tobena...), arquitectes (Josep Lluís Mateo...), pintors (Frederic Amat...), teòrics de l'art (Antoni Marí...), compositors (Carles Santos...), crítics literaris (Julià Guillamon), i escriptors (Carles Hac Mor...).

“Si els filòsofs no s'apleguen, no hi ha acció”, comentava Emilio Lladó als organitzadors d'aquest encontre. I l'acció d'aquest *akelarre* de preguntes insolubles només podia transcórrer a Girona, seu de la càtedra Ferrater Mora i plaça vital –per perifèrica i internacional– d'una concepció filosòfica oberta a tots els corrents del moment. En l'escenari d'un saló del tron –la millor sala del Museu d'Art de Girona– cent espectadors privilegiats, inscrits d'antuvi, podran participar en una experiència difícilment repetible: fer servir el cap per pensar. I el que diguin, almenys, restarà escrit.

Oriol Malló